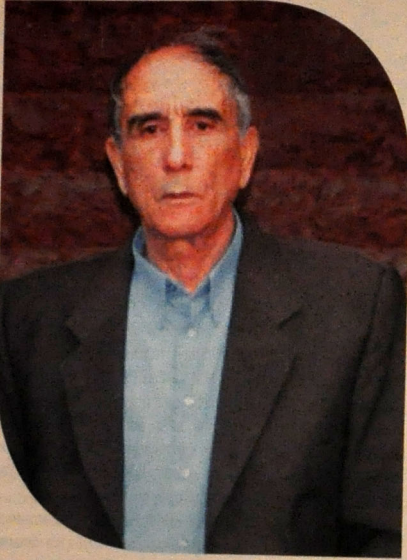

"Heç məni deməyirLƏR"?!.

Sani hər vaxt deyiblər, deyirlər və deyəcəklər, Qədir!..

Daryada gamisi, biçmədiyi zamisi, bu dünyadan gedənədək söndürmədiyi demisi qalan Qədir... Sani hər saat deyiblər, hər gün deyirlər və hər zaman da deyəcəklər, San isə allı ildir deyirsən: "...heç məni deməyirlər, ay sona bülüllər"!

"ela "Qədir-Qədir" deyirlər, heç bizi deməyirlər", Sən giley-güzarlırsan ki; "...heç mə-ni de-mə-yir-LƏR, aay so-na bülüllər-LƏR"!

"LƏR"?!.

Bəli, şəxsən mənəməncün alahiddə bir musiqili əsər təsiri bağışlayan şahidi-şəkar "LƏR"!

Yəqin, bu qənirsiz səs-avazın huşyar dinləyicisi olmuş və otası hörmətli dinləyici-oxucularım ayrıncaya vurğu-dürğularla təqdim elədiyim şəkildəni ham da nə üçün böyük hərflərlə yazdığımı da fərqiñdərirlər...

Əslində, Qədirin ifa etdiyi bir çox sözlər, hərfi çevrimə gəlməyən zəngulələr, bəzən qeyri-adi sənətkarlıq ada-sadaları ilə mətnin mübtada-xəbari kimi vurğuladığı ikinci dərəcəli üzvlər, hətta ecazkar bədii cingiltirləri də böyük hərflərlə yazılmış və ya oxucu-dinləyicinin özünü bunları öz xəyalında "seçdirmə"lidir. Bayağdan özüümün xüsusi bir eşq ilə əşxladığım bu "LƏR" isə - öz-gə bir aləm, ayrıca bir mövzudur!

İndicə "qənirsiz səs-avazın huşyar dinləyicisi" sözləri də işlətdim. Bu qənaətimə daxil bəndələr, güman ki, "bircə şəkilçi haləsində neçə-neçə şəkillər var" və "Sona bülüllər" Qədirin şah əsəridirsə, bu şəkilçi də həmin məhərinin padşah muz-hecasıdır" kimi əlavələrimə də şərik olmamış deyillər...

Bəs əla isə, bayağdan bəri bir qədər "pəs"dən danışdığım bu nüanslar haqda bir az zila çıxmıq olar:

Ay xəlqi əvazın ən qədirlərindən olmuş Şəxs, əbədi olaraq sənət nədirilərindən biri kimi qalası Şəs və "hər xəlqi hər sahadə bir vizit vərəqi, brendi olur" qənaətini paylaşanlarçün -

Fövqəldəyər Mahni!..

"Çoxdandı sizlərdən ayrıca və xeyli genişcə söz açmaq üçün könüllüyümdə əlçayca bir mahna axtarı, xəyallığımda sayğı-duyğuluca bir nəşr arayırdım ki, budur, həmin dərğini reallıqda tapdım. Axı, qız səsleri, səhrlı cəh-cəhləri gərayınca sevgiləyib-öyğüləmək, köhlənləri dördmə dəh-dəhləyən, arənləri nərləmə bəh-bəhləyən bəhlərlə obrazlaşmaqçün ...təleyinə susqun-susurluq yazılmış Qələmə daha çox sərbəstlik, daha geniş meydan gərəkmə...

Sonuncudan başlayım.

Hə, gözəl nəğmələrimiz içrə can ilə canana təmsal "Sona bülüllər"!

Sən - çox qədim bir xəlqi məhənisən və deməli, mətnin də xəlqidir. Qədirə qədər yüz illərdi yaddaşlarda, toy-büsətlərdə, neçə müddətdi kitablarda, lent yazılarında pay-piyadə, yarı oyaq-yarı rəyadə yol gəlirdin. Misra-misra cəmlənib bəndə vurmuş sözlərin də, bir çox diğər nəğmələrimizdəki kimi sadə və sayə, səsiz və səmsiz. Ancaq əla ki, "əbədi olaraq nədir-lərdən biri kimi qalası" dediyim Səslə səsləndirildin!..

O Səs ki, hər dəfə eşidəndə dilimdə nitqim quruyur, fikrimdə sözüüm, əlimdə qələmim. Xəyalımsa hər dəfə bir haşiyyə səsləyir ki, onlardan biri də bu:

Uçqar kəndlərin birində şox cavan və çox igid gətmiş bir şəhidin yas mərasimi. Arvadlar bir-birinin ağzından ələ-ələ, yanğı dolu ağır ağır deyib, ağırılı-acılı bayatlar çəçirirlər. Saatlar ötdükca, gücləri də tükənir, bu hər mənədə mötəbər mərhəmət şəninə münasib el sözləri də. Kənarlardaki şahidlərin səbrini kəsdirən və... güman ki, ortalıqda əbədi uyuyan şahidin ruhunu küsdürən bir sükut... Və nəhayət, bu sükuta qədər həmidən çox, hər kəsədən yanımı-dönüncümlü sızlayıb-bozlayan bir səs:

*Gəlin gedək gəllüyə,
Gəllüyə, bülüllüyə,
Ələməz bir söz deyək,
Qay yığılsun cümliyə...*

Bax, Səs belə şeydir, ay "Sona bülüllər"! Əslində, ilahi səslərə bigənə qəlbər üçün Sən özü də, sənən bu ən ustad ifaçı-nın hər dəm kəlamı-ələm kimi vurğuladığı ayrı-ayrı sözlərin, xüsusi-məxsusi ağır-ladığı şəkilçin də - sirdən bir kəlmələr. Səs bunlara nəfəs verib hərəkətə gətirən Səssə çevirəndə?! Hər dəfə qulaq "çəkic-indən"imizdə səsləndirib dirildəndə?! Əlbəmədə övürüb-çevirib, sənət xəlbi-

ələyimizdən keçirib zövq təndirəməyə yapanda?! Bu ecazkar sənətkarın hər dəfə nəqli misralardan kitabı-nəqarətə keçirən nə pəstah tərətədiyinin, ikinci misradakı "LƏR" çıxışından üçüncüdəki bədii "qarğış" ə - "Gülün yarpıca dönsün"ə necə ayaq verədiyinin fərqiñə varanda?!

Bu təkrar-təkriri xitablarla yorduyum hörmətli oxucularımı "Əzrumun gədiyinə varanda" kimi passiv haşiyələrə də xəyalləndirib, üslub vələmi dəyişibən davam etmək istər könül. Hədəfə isə, artıq dediyim kimi, Şəxs və Səs...

Ay Şəxs!..

Əz edim ki, öncə mənim təbiət gülkeş-dilkeşlərinə - bülüllərə bir-iki səgahi sözüüm var:

" - Ay ana təbiətin dahi bəstəkarları, ata cəmiyyətin ruhi nəğməkarları! Düz beş ildir sənət çətirli Şah budaqlara qonuban, yana-yana nə sızlırsızda, nə bozlırsız?! Əzəli-əbədi tər-təbiət ansamblınızdan bu cəmadət həmkarınızın ayrılməsindənəmi yana, sona bülüllər? Bu bəşər "solo"suzluğundanəmi ötrü "fəslı-gül"ü gözələmədən, "dil qafəsə qoymursuz"? Sizin "gül dili"ndə deyəməmə, bizim el dilində "Qənirsiz Qədir"sizlik xiffətindənəmi - əvəzinizdəki "cəh-cəhlərə" "ah-ah" xalları da düşüb?..

Bir vaxtlar "Cıdır düzü"ndə keçirilən mədəni-kültəvi tədbirlər içrə son festivalı da yad edirsizmi bəri, "kəksü altı sarı" bülüllər?! Oraları yiyəsiz qoyduğumuzçün adımıç oralardakı

Q. Rüstəmov, yəqin Qədir və Əliyev R. Rüstəmov

cansız "xar" oxşarlarının ismi-şərifinə qoşmağa haqqı olan "xarı-bülbül"lər! İnan belə, sözün kafar və odar mənasında "sona bülbüllər"lə baham, "yan" a bülbüllər!..

Artıq - "Qoyma özgə budağa qona bülbüllər, Tək sənə yaraşır "Sona bülbüllər!"mi, ay xananda Qadiriin şair çağdaşı olmuş rəhmətlik Hafiz Baxış?! "Qadiriin üyütləri qadim xalı-xalçalarının çeşnilərinə banzayir" söyləmiş Xudu Məmmədov! "Qadiriin səsi Dədə Qorqud boyları kimi səslənir" demiş şahid Kamil Heydəroğlu! Səsinə "ən latif nəğmələr" kimi dinlədiyiniz Şəxs haqda ürəyimdən tikan çıxaran söz tapa bilmədiyim bu məqamda ruhunuzla da nəsə bəyan etməzmişiz?..

Daha Qarabağ dərdinə qırx igid ömrü qədər səbirdən sonra, adına "son manzil" deyilən qəbirmə, ay Qadiri!..

Niyə Sən bir elə qəribə idin, bütün məclislərdə qərib idin, Qadiri? Axsamların şəri qarışmamış kəfsizləyən, səhərlərin gözü açılmamış qürub idin? Nədən bizim sənət karvanına bu qədər az sarbanlıq etdin, ay bənzərsiz Səs-Avaz bəzircanı?! Xatırlayanda adamın qulaqlarına hər mənada qaynar bulaqların, dupduru çeşmələrin, özərləni qayalardan atan şələlələrin, dəryalara şütüyən çayların, xoş-beş hay-haraylı olayların səs-sadalarını gələn, göz önündə yurdun bütün milli manzərələri cıvalanan Şəxs!

Və -

Ay Səsi..

Kəhər-köhlən kışnəmələrinə, nə dəvə bozlamalarına bir cıqqan ara ver. Qoy görək axı, bu yaş-başda anası ölmüş ac çağa kimi nə çağlayıb-çatdıyırsan? Qatarından aralanmış durma cürə qaqqışaqlayır, yaz leysanlı şimşəklər tak qaqqışaqla-

yır, cananı tərəfindən əfv edilməyisi can, vətəninə dəfn olunmayısı qərib kimi qağanlyırsan?..

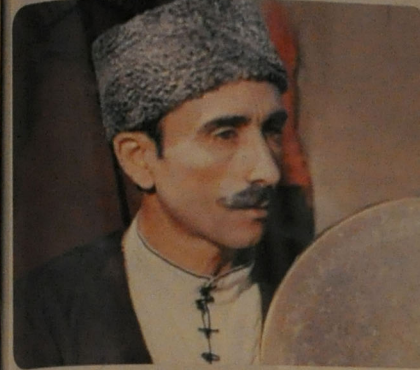
Bəy dəniz kimi fırtınalayıb, səhrasayaq tufanlayan Səs! Sənin bu zirvə gurtəmələrinə qulaq asa-asa adam öncə dəli olar, sonra da zəli olub yapışar ruhunun yaxasından ki, mənə də apar!.. "Apar" dedim? Bah, bu na qorxu, nə qəhrəmanlıqmış ki, ay Səs?! Sənin sahibin "gedəndə özünə yoldaş axtaran"lardan olmayıb ha, kimsə də ora getməkdən qorxa! Bu Şəxs - milyonlarla alqış-dua, hörmət-izzət, şövkət-rəhmət təltifləri ilə oradakı qoşa məkanın cənnət-məkanında bərqərarıdır, ay Səs!..

Hə!..

Bu səs-avaz mücəssəməli, ayna qəlbli, "Qovğa" laqəbli, "dayna" ləhcəli sənətkar haqda daha nə? Toylarda ona verdikləri sifarişin ifasına nail olan cayılların öz qələbələrinə hayıl-mayıl olmaları, üzünə qarşı "sən böyük sənətkarsən" deyənlərə necə üz turtuşması və sair və ilaxırlar haqda danışsaq, böyük bir "yazi dəsgahi" alınar, axı...
Onda gəlin ona qulaq asaq:

...Necə?! "Dəryada gəmin qaldı"?! Mümkündürmü, bu cür gur işıqlı Səs mayakı olan bir gəmi dəryada qala? "Biçmədim - zəmin qaldı"?! Əfəndim, bu kəsərdə sadə kərəntisi sahibinin biçənəyində biçilməmiş zəmi qalar?..

Yaxşı olardı ki, belə-bela ümummilliyət sənət halay-gileyərlə bəhəm, sənənin üçün bir dəna da şəxsi sənəd şərqisi yazıldı və sən onu öz ifanla səsləndirəydin, ay Qadiri! O şərqidə arz ed-

ləydi ki, ay camaat, daha diqqət və məhəbbətlə qulaq verin, ey tele-radioçular, fono-filmotekalara alın bu Səsi. Nədən ki, bu qənzirsiz Səs haqçansa uçub, səssiz-səmərsiz bir dünyaya gedədir...

Bəli, bu "gəlimli-gedimli, son ucu ölümlü dünya"dan əbədi qalimli dünyaya ölümsüz bir Səs getdi!
Bu Şəxsin özü də təkrarsız doğulmuşdu, Səsi də.
Bu Şəxsin özü bir az qılıqsız olsa da, Səsi ecəz yapışıqlı idi. Bu Şəxsin özü Ağdamlı idi, Səsi bütöv Azərbaycanlı, tamam Turanlı, bütün cahanlı...

Yaxşı, bəs daha nə?

Tutalım;

- Tale səni əbədilik etdi, ay Səs!

Və Allah sənə rəhmət eləsin, ey Şəxs!

Bəs sonra?..

"Yordunuz" məni, ay bu tutumda Səs və Şəxs haqda tapa bilmədiyim sözlər, keyfiyyətlər, əlamətlər!

Və əlacım daha bir həşiyyə çıxmağa qalır.

...Deyir, bir gecə küçədə bir SSRİ Xalq artistimizi tutub ciblərini soymaq istərkən, kişi çığır-bağır salır ki, mən SSRİ dövlət, Lenin, Stalin mükafatları laureatıyam, məşhur müğənniyəm, deyirlər, lap yaxşı, onda ham da oxu! O isə deyir: "Mikrofonunuz?!". Bir gecə də məşhurluq-sovetski soyuz artistimizi tutub əl-qolunu bağlayır, çantasını soyub, "bəs, qoyun-qoltuğunda nəyin var?!"-deyə sual edəndə, xanım əzilə-əzilə: "Ay uşaqlar, mən izvestni müğənniyəm, e..." deyir. Soyğunçular "yaxşı, bir ağız oxu, səni buraxaq!" deyə gülüşürlər. O isə əzilə-əzilə: "Aaa, əlim-qolum bağlıdır, mən necə oxuyum?" sözlərindən savay heç nə ifa edə bilmir. Və günlərin olmayan bir günü də, Qadiri, ay Qadiri, səni tutub ciblərini axtarı, axtarı və axırda deyirlər: "Ə, bu zalım oğlunda səsədən başqa heç nə yoxuymuş ki!.."

Tahir Abbaslı

